

Η μορφή του μακαριστού Γέροντα Γεωργίου Καψάνη

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Γέρ. Γεώργιος Γρηγοριάτης \(Καψάνης\)](#)
/ [Συναξαριακές Μορφές](#)

Ἡ «Πεμπτουσία» βρίσκεται στήν εὐχάριστη θέση νά συνομιλᾷ μέ τόν Ιερομόναχο π. Λουκᾶ Γρηγοριάτη. Θέμα τῆς συζήτησης εἶναι ἡ μορφή τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα Γεωργίου Καψάνη.

Πεμπτουσία: Θά θέλαμε, πατέρα Λουκά, νά σᾶς ρωτήσουμε γιά κάποιες πλευρές τῆς μορφῆς του. Ὁ Γέροντας Γεώργιος ἦταν ἐπί 40 χρόνια Ἡγούμενος σέ ἕνα μεγάλο Ἀγιορειτικό Κοινόβιο. Μπορεῖ νά πεῖ κανεῖς ὅτι καλλιέργησε ἕνα ἡσυχαστικό ἦθος, ἢ αὐτό δέν συμβαδίζει μέ τόν κοινοβιακό Μοναχισμό;

Ιερομ. Λουκάς Γρηγοριάτης.: Εἶναι τιμή γιά μᾶς νά μιᾶμε καί νά λέμε κάτι γι' αὐτήν τήν σημαντική μορφή, τήν ὁποία χάρισε ὁ Θεός στό Μοναστήρι μας, στό Ἅγιον Ὅρος καί στήν Ἐκκλησία. Καί αὐτά πού θά σᾶς πῶ, θά σᾶς τά πῶ μέ τήν εὐλογία τοῦ σεβαστοῦ Καθηγουμένου μας, τοῦ π. Χριστοφόρου.

Στό ἐρώτημά σας τώρα: Σέ πολλά δημοσιευμένα κείμενά του καί σέ πολλές ὁμιλίες του ἔχει τονίσει ὁ Γέροντας, ὅτι ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμός εἶναι καί ὀφείλει νά εἶναι ἡσυχαστικός. Σέ ἀντιδιαστολή μέ τόν Δυτικό Μοναχισμό πού εἶναι ἀκτιβιστικός, δηλαδή σκοπό ἔχει τήν κοινωνική, ἐπιστημονική καί ἄλλη

δραστηριότητα καί προσφορά.

Π.: Τί έννοοῦσε ὁ Γέροντας Γεώργιος, ὅταν ἔλεγε «ήσυχαστικός Μοναχισμός»;

Ι.Λ.Γ.: Ἐννοοῦσε τόν Μοναχισμό πού παρελάβαμε ἀπό τούς Ἁγίους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτός ὁ Μοναχισμός εἶναι ἕνας διά βίου ἀγώνας γιά κάθαρση ἀπό τά πάθη τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, γιά φωτισμό τοῦ νοῦ καί τῆς καρδιάς, καί γιά τήν μέθεξη τῆς θεώσεως.

Π.: Πάνω σ' αὐτό τό θέμα θά θέλαμε νά μᾶς διευκρινίσετε: Σέ ἕνα μεγάλο Κοινόβιο μπορεῖ νά ζῇ κανεῖς ήσυχαστικά; Δέν ὑπάρχουν περισπασμοί;

Ι.Λ.Γ.: Ὁ Μοναχός, εἴτε ζῇ στήν ἔρημο εἴτε στό Κοινόβιο, ἕνα βασικό μέλημα ἔχει: νά κάνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι αὐτό πού νομίζει ὅτι εἶναι καλό. Ἔτσι ἐλευθερώνεται ἀπό τά ἐγωιστικά του θελήματα. Αὐτό εἶναι ἡ ἀρχή τῆς καθάρσεως ἀπό τά πάθη, ἡ ἀρχή τῆς ήσυχαστικῆς ζωῆς. Σέ αὐτή τήν πνευματική ἐργασία, δηλαδή τήν κάθαρση ἀπό τά πάθη, πολύ βοηθεῖ τό Κοινόβιο. Ἀνακαλύπτει ὁ Μοναχός τά πάθη του, καθώς συνανστρέφεται μέ τόσους ἀδελφούς. Κατόπιν μπορεῖ νά προοδεύσει στήν καρδιακή προσευχή καί τήν ήσυχία. Στήν Μονή μας εἴχαμε τόν γερο-Αὐξέντιο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἄκρος ήσυχαστής.

Π.: Καί ὁ περισπασμός;

Ι.Λ.Γ.: Ὁ περισπασμός... Ὁ Γέροντας ἔλεγε κάτι πολύ σημαντικό: Ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ ἡσυχία καί ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ ἱερά ἡσυχία. Τό πρῶτο εἶναι ἡ ἔλλειψις θορύβων καί περισπασμῶν. Ἡ ἱερά ἡσυχία εἶναι μία δυναμική πνευματική ἐργασία, κατά τήν ὁποία ὁ ἄνθρωπος στρέφει τόν νοῦ του ἀπό τόν ἐξωτερικό περισπασμό μέσα στήν καρδιά του καί ἐκεῖ συναντᾷ τόν Θεό μέ τήν καρδιακή προσευχή. Ἡ προσευχή αὕτη εἶναι πιό εὐκόλη στήν ἔρημο, ὅπου ὑπάρχει ἡ πρώτη μορφή ἡσυχίας, ἀλλά γίνεται καί στό Κοινόβιο καί σπανιότερα καί στόν κόσμο. Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης ἦταν Οἰκονόμος τῆς Μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος καί εἶχε ὑπό τήν ἐπίβλεψή του ἑκατοντάδες ἐργάτες στό μεγάλο Κοινόβιο τοῦ Ρωσικοῦ. Παρά ταῦτα ἦταν ἕνας ἄριστος ἡσυχαστής μοναχός.

Π.: Ὁ Γέροντας Γεώργιος ἦταν ἡσυχαστής;

Ι.Λ.Γ.: Στήν ὁμιλία μου στά Κύθηρα, λίγο μετά τήν κοίμησή του, εἶχα πει τά ἑξῆς: «Παρά τήν πολυμέ-ρι-μνη διακονία του, πού δέν τοῦ ἄφηνε χρόνο γιά τήν συνήθη πρακτική ἐρ-γασία τῆς προσευχῆς, εἶχε βαθειά μέσα στήν ψυχή του τό θεοποιό δῶρο τῆς ἡσυχίας. Ὡς ἡγούμενος δεχόταν πρόσχαρα τούς ἀνθρώπους, ἦταν ἀπέναντί τους εὐπροσήγορος καί χαριτωμένος, ἄκουγε διαρκῶς ὑποθέσεις καί προβλή-μα-τα, συμπονοῦσε καί συνέπασχε, ἀλλά ὁ νοῦς του δέν αἰχμαλωτιζόταν ἀπό τήν τύρβη, δέν εἶχε ζάλη καί ταραχή. Γρήγορα ἐπέστρεφε στήν δική του

νοε-ρά εργασία. Τό βάθος τῆς καρδιάς του ἦταν εἰρηνικό, ὅπως ὁ βυθός τῆς θά-λασσας. Ἦταν στήν καρδιά του ἡσυχαστής, ἐργάτης τῆς προσευχῆς». Τώρα θά τό πῶ πιό λιτά: Ἦταν ἓνας ἡσυχαστής Κοινοβιάρχης.

Π.: Ὑπάρχουν παραδείγματα ἀπό τήν ζωή του καί τήν ποιμαντική του, πού βεβαιώνουν ὅτι καλλιέργησε τό ἡσυχαστικό ἥθος στήν Μονή του καί στό Ἅγιον

Όρος;

Ι.Λ.Γ.: Όπως είπαμε, μέ κείμενα καί προφορικό λόγο προέβαλλε τόν ήσυχαστικό καί νηπτικό χαρακτήρα τοῦ Ἀγιορειτικοῦ καί γενικώτερα τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ. Μέ αὐτό τό πνεῦμα κινήθηκε καί ὁ ἴδιος ὅλα τά χρόνια τῆς ἡγουμενίας του. Δέν ἐπεδίωκε τήν δράση στόν κόσμο. Ἔβγαινε μόνο ὅταν προσεκαλεῖτο ἀπό τούς ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε γιά ὁμιλίες εἴτε ὡς πνευματικός σέ γυναικεῖα μοναστήρια. Μόνο ἀπό ὑπακοή. Όπως ξέρετε, ἦταν πολυγραφότατος καί τό ὁμιλητικό του ἔργο πλουσιότατο. Ἐντούτοις, δέν ἤθελε νά βγαίνει στίς τηλεοράσεις. «Δέν εἶναι αὐτό ἔργο τοῦ μοναχοῦ», ἔλεγε, «ἀλλά τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας ἔξω στόν κόσμο».

Στούς μοναχοὺς του συνιστοῦσε τήν νοερά προσευχή, τήν συγκέντρωση τοῦ νοῦ, τήν ἀποφυγή τῆς ἀργολογίας καί τῶν ἀσκόπων καί κοσμικῶν συζητήσεων. Ὁ ἴδιος του ποτέ δέν ξέφευγε σέ περιττά λόγια. Όλα ἦταν μετρημένα, πρὸς οἰκοδομήν. Ἦταν εὐπροσήμερος, χαριτωμένος στίς συζητήσεις του, εὐγενής καί προσηνής, ἀλλά δέν ἀργολογοῦσε. Τόνιζε τήν ὑπακοή. Αὐτή θεωροῦσε ὡς βάση γιά τήν ἀσκηση τῆς ἀληθινῆς ήσυχαστικῆς ζωῆς.

Κάποτε εἶχε δεχθῇ τήν ἐπίσκεψη τοῦ γνωστοῦ ἀριστεροῦ διανοουμένου, τοῦ Κωστή Μοσκῶφ, ὁ ὁποῖος ἐνθουσιασμένος ἀπό τήν ἐπάνδρωση τοῦ Ἀγίου Ὁρους μέ νέους, μορφωμένους καί ἱκανοὺς μοναχοὺς, πρότεινε στόν Γέροντα νά βγοῦν οἱ μοναχοί στόν κόσμο γιά κοινωνικούς ἀγῶνες. Τοῦ ἀπάντησε ὁ Γέροντας: «Κωστή, ξέρεις πιά εἶναι ἡ διαφορά μας; Ἐσεῖς ἀγωνίζεσθε κατὰ τοῦ ἐγωισμοῦ τῶν ἄλλων. Ἐμεῖς ἀγωνιζόμαστε κατὰ τοῦ ἐγωισμοῦ τοῦ δικοῦ μας». Ὁ τρίτος συνομιλητής παρετήρησε τότε στόν Μοσκῶφ: «Κωστή, κατάλαβες τί σοῦ εἶπε ὁ Γέροντας;».

Ἐπίσης, θυμᾶμαι, κάποτε ὁ Γέροντας Γεώργιος εἶχε ἐπισκεφθῇ τό Βατοπέδι. Ζοῦσε ἀκόμη ὁ γερο-Ἰωσήφ. Ρώτησε λοιπόν τόν γερο-Ἰωσήφ: Πῶς μπορῶ νά τηρῶ τόν νοῦ μέ τόσες μέριμνες πού ἔχω στό Μοναστήρι; Ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε: Ὅταν ὅλα γίνονται εἰς δόξαν Θεοῦ, αὐτό εἶναι τήρησις νοός.

Στά κοινά ἀγιορειτικά ζητήματα, ὅπως π.χ. τήν χρηματοδότηση τῶν ἀναστηλωτικῶν ἔργων, ἐλάμβανε θέσεις πού διασφάλιζαν τόν ήσυχαστικό χαρακτήρα τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐστενοχωρεῖτο ἀπό τήν ἀλόγιστη χρήση τεχνολογικῶν μέσων. Ἦθελε τά πλέον ἀπαραίτητα, καί αὐτά γιά ποιμαντικούς λόγους. Ὅταν κάποτε ἀνακινήθηκε θέμα καταργήσεως τοῦ αὐτοδιοικήτου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἀγωνίσθηκε μαζί μέ τήν Ἱερά Κοινότητα καί ὅλους τούς Καθηγουμένους γιά τήν περιφρούρησή του, διότι σέ αὐτό ἔβλεπε τήν ἐγγύηση τῆς διατηρήσεως τοῦ ήσυχαστικοῦ χαρακτήρος του.

Π.: Νά περάσουμε τώρα σέ ένα άλλο επίπεδο, ὅσον ἀφορᾷ τά δογματικά θέματα.

Ι.Λ.Γ: Μάλιστα.

Π.: Ὁ Γέροντας Γεώργιος ἐκδαπανήθηκε στήν υπεράσπιση τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, ἀντιτάχθηκε στόν συγκρητιστικό Οἰκουμενισμό καθ' ὅλη του τήν ζωή. Πῶς συνεδύασε αὐτή τήν δραστηριότητα μέ τό ἡσυχαστικό του ἦθος;

Ι.Λ.Γ.: Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πρωτοστάτησε σέ θεολογικούς ἀγῶνες. Δέν ἔχασε ὅμως τήν καρδιακή ἡσυχία, ὅπως δέν τήν εἶχαν χάσει καί οἱ μεγάλοι Πατέρες πού κλήθηκαν ἀπό τόν Θεό νά υπερασπισθοῦν τήν Ὁρθοδοξία. Ἐγραφε καί ἐνεργοῦσε ἀπαθῶς, καί αὐτό ἦταν τό ἐχέγγυο τῆς καρδιακῆς ἡσυχίας του. Ἀγαποῦσε, γι' αὐτό καί θεολογοῦσε. Ἀκολουθοῦσε τούς Ἁγίους Πατέρας, ἔκανε ὑπακοή στήν Παράδοση πού μᾶς κληροδότησαν. Ἀπέφευγε τήν ἐκκοσμίκευση. Ἡ ἐμπάθεια καί ἡ ἐκκοσμίκευσις διώχνουν τήν καρδιακή ἡσυχία.

Π.: Ὁ Γέροντας εἶχε πάρει θέση γιά τόν διάλογο μέ τούς Μονοφυσίτες.

Ι.Λ.Γ.: Ὅχι μόνο. Εἶχε πάρει θέση γιά ὅλους τούς θεολογικούς διαλόγους. Πολλά κείμενά του ἀφοροῦν τόν διάλογο μέ τούς Ρωμαιοκαθολικούς, ἀπό τήν δεκαετία τοῦ '70 μέχρι σήμερα. Ἐγραψε καί γιά τόν διάλογο μέ τούς Προτεστάντες, τό

λεγόμενο Π.Σ.Ε. Ἀλλά ἡ θέσις του γιά τόν διάλογο μέ τούς Μονοφυσίτες ἦταν καθοριστική. Ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιά δογματικά θέματα, συνέταξε κείμενα τά ὁποῖα υἱοθέτησε ἡ Ἱερά Κοινότης καί μέ τίς δικές της παρεμβάσεις ἀποσοβήθηκε μία ἔνωσις πού θά ζημίωνε τήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία καί τήν Ὁρθόδοξο Πίστη μας.

Π.: Ποιά είναι η κεντρική ιδέα στα αντιμονοφυσικά κείμενα του Γέροντα;

Ι.Λ.Γ.: Ότι οι σημερινοί Αντιχαλκηδόνιοι, δηλαδή οι Κόπτες, οι Άρμένιοι, οι Συροϊακωβίται κ.λπ. δεν έχουν αποδεσμευθῇ από τήν μονοφυσική πίστη τῶν πατέρων τους, πού εἶχαν καταδικασθῇ από τίς οἰκουμενικές Συνόδους. Ἔτσι ἡ ἔνωσις πού εἶχε προταθῇ, θά ἦταν συγκόλλησις δύο ἐκκλησιαστικῶν ομάδων μέ ἀμοιβαῖες δογματικές ὑποχωρήσεις, χωρίς δηλαδή ἐνότητα πίστεως καί πιστότητα στήν Ὁρθόδοξο Χριστολογία, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησιολογία.

Π.: Πῶς ὁ Γέροντας Γεώργιος, ἓνας ἡσυχαστής Κοινοβιάρχης, ὅπως εἶπατε, ἐπιδόθηκε μέ τόσο ζῆλο στήν Ἐξωτερική Ἱεραποστολή;

Ι.Λ.Γ.: Ναί, αὐτό εἶναι ἓνα ἄλλο ἐπίσης μεγάλο θέμα καί κεντρικό στήν ποιμαντική του δραστηριότητα. Νομίζω ὅτι ἡ ἀπάντησις στό ἐρώτημά Σας βρίσκεται στήν ἀρετή τῆς ὑπακοῆς. Ἔκανε ὑπακοή στόν π. Παῖσιο (τώρα πιά ἅγιο Παῖσιο) τόν Ἀγιορείτη. Ἐκεῖνος εἶχε στείλει τόν μακαριστό ἱεραπόστολο π. Κοσμᾶ Γρηγοριάτη-Ἀσλανίδη στόν Γέροντα, ὥστε νά φροντίσει νά ἀξιοποιήσῃ τό χάρισμα τοῦ τότε λαϊκοῦ Ἰωάννη Ἀσλανίδη. Καί ὅταν, μετά τό τροχαῖο ἀτύχημα καί τήν ἐκδημία τοῦ π. Κοσμᾶ, ἡ Ἱεραποστολή στό Κολουέζι τοῦ Κογκό ἔμεινε ἀκέφαλη, πάλι ἀπό ὑπακοή στόν τότε Μητροπολίτη Κεντρῶας Ἀφρικῆς Τιμόθεο ἔστειλε τόν π. Μελέτιο (τώρα Μητροπολίτη Κατάνγκας).

Στήν καρδιά τοῦ ἡσυχαστοῦ μιᾷ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, καί ὁ ἡσυχαστής ἀπαντᾷ: «Λάλει Κύριε, καί ὁ δοῦλος σου ἀκούει». Ἔτσι γινόταν μέ τόν Γέροντα.

Π.: Κλείνοντας νά σᾶς εὐχαριστήσουμε γι' αὐτή τήν συνομιλία καί, ὅπως εἶπαμε στήν ἀρχή, ἦταν μία συνομιλία, ἡ ὁποία παρουσίασε μία πτυχή, ἕνα μέρος ἀπό τήν μορφή καί τό ἔργο τοῦ Γέροντα.

Ι.Λ.Γ.: Ναί. Πράγματι, ἦταν πολυδιάστατο τό ἔργο του, γιατί εἶχε στολίσει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ τήν ψυχή τοῦ Γέροντα μέ πολλά χαρίσματα. Ἐγώ σᾶς εὐχαριστῶ πού εἶχατε τήν καλωσύνη νά τιμήσουμε τόν Γέροντα καί μέ αὐτή τήν συνέντευξη, καί ἐλπίζω νά εἶναι πρὸς δόξαν Θεοῦ καί πρὸς ὠφέλειαν τῆς Ἐκκλησίας.

Π.: Εὐχαριστῶ. Τήν εὐχή του νᾶχουμε.

Ι.Λ.Γ.: Νά ἔχετε καί ἐσεῖς καλή δύναμη, νά συνεχίσετε τό ἔργο σας, τό ὁποῖο εἶναι ψυχωφελές καί ἔτσι δοξάζεται καί ὁ Θεός.

Π.: Εὐχαριστοῦμε.